

دستورالعمل انتخاب و نحوه همکاری با آزمایشگاه‌های همکار موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه نمونه های خاک و آب

مقدمه

در اجرای قانون اجازه تاسیس آزمایشگاه‌های خاکشناسی و گیاهپزشکی (مصوب 1371) و آئین نامه اجرائی آن (مصوب 1373)، بیش از 150 آزمایشگاه خاکشناسی بخش خصوصی تاسیس گردیده که در زمینه تجزیه نمونه های خاک، آب، گیاه و کود فعالیت می نمایند. بر اساس قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، صدور مجوز برای این آزمایشگاه ها به سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی واگذار شد. ضوابط تاسیس آزمایشگاه های خاکشناسی در قالب "نظام اجرایی آزمایشگاه‌های خاکشناسی و شرکت‌های خدمات مشاوره فنی خاکشناسی و مدیریت خاک"، تدوین و طی ابلاغیه شماره 020/21435 مورخ 1397/11/02 توسط وزیر جهاد کشاورزی ابلاغ گردیده است. از طرف دیگر موسسه تحقیقات خاک و آب مرجع تعیین و به روز رسانی روش‌های تجزیه خاک شناخته می شود و این آزمایشگاه ها ملزم به تبعیت از روشهای تعیین شده توسط موسسه هستند. لذا در راستای اصل 44 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، موسسه تحقیقات خاک و آب موضوع بهره‌گیری بیشتر از ظرفیت آزمایشگاه های صاحب صلاحیت بخش خصوصی در امور تجزیه نمونه های خاک در کنار آزمایشگاه های ستاد موسسه و مراکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان ها را در برنامه کار خود قرار داده است. در همین راستا به منظور تبیین شرایط آزمایشگاه های صاحب صلاحیت برای مشارکت در این برنامه بعنوان آزمایشگاه همکار و نظام‌مند نمودن نحوه انتخاب و مشارکت این آزمایشگاه ها با موسسه، این دستورالعمل تحت عنوان «دستورالعمل انتخاب و نحوه همکاری با آزمایشگاه های همکار موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه نمونه های خاک و آب» مشتمل بر 13 ماده و 15 تبصره در تاریخ 1402/9/28 به تصویب شورای تحقیقات موسسه تحقیقات خاک و آب رسید.

ماده 1: تعاریف

آزمایشگاه: واحدی است با هویت مستقل که به عنوان محل انجام آزمایشها شناخته شده و با مسئولیت مستقیم مدیر/مسئول فنی آزمایشگاه فعالیت می‌نماید و تقاضای همکاری با موسسه تحقیقات خاک و آب در زمینه تجزیه نمونه های خاک و آب را دارد.

تبصره: آزمایشگاه می‌تواند از نظر حقوقی در قالب یک شرکت مستقل یا وابسته به یکی از شرکتهای خصوصی/دستگاه‌های غیر دولتی یا دولتی فعالیت نماید.

موسسه: موسسه تحقیقات خاک و آب که مرجع تایید صلاحیت آزمایشگاه همکار برای تجزیه نمونه‌های خاک و آب می‌باشد.

آزمایشگاه های موسسه: آزمایشگاه های تجزیه خاک، آب و گیاه واقع در ستاد موسسه تحقیقات خاک و آب و آزمایشگاه های بخش های تحقیقات خاک و آب مراکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان ها که تحت مدیریت امور آزمایشگاه های موسسه فعالیت نموده و در انجام تجزیه های نمونه های خاک و آب مرجع هستند.

مدیریت امور آزمایشگاه ها: واحد مدیریت امور آزمایشگاه های موسسه تحقیقات خاک و آب

آزمایشگاه همکار: آزمایشگاهی است که صلاحیت آن برای همکاری با موسسه در زمینه سنجش خصوصیات مورد نظر در نمونه های خاک و آب بر اساس این دستورالعمل به تایید موسسه رسیده و «گواهی آزمایشگاه همکار» دریافت نموده باشد.

تبصره: در شرایط محدودیت تعداد یا توانائی آزمایشگاه های غیر دولتی یا تراکم نمونه ها در یک منطقه، آزمایشگاه همکار می تواند از بین آزمایشگاه های وابسته به دستگاه های دولتی انتخاب شود.

تجهیزات آزمایشگاهی: دستگاه ها، لوازم و اقلام آزمایشگاهی که برای سنجش خصوصیات خاک و آب بر اساس روش های ابلاغ شده موسسه، مورد نیاز می باشد.

گواهینامه: مدرکی که مستند تایید صلاحیت آزمایشگاه همکار خواهد بود.

کمیته: کمیته بررسی تقاضاها و صدور گواهی نامه آزمایشگاه های همکار

صاحب نمونه: شخص حقیقی یا حقوقی درخواست کننده آنالیز نمونه خاک و یا آب

مسئول فنی آزمایشگاه: فرد متخصص واجد شرایطی که مدیریت فنی آزمایشگاه و مسئولیت نتایج را برعهده دارد. نتایج آزمایشگاه فقط با امضای مسئول فنی، معتبر است.

مدیر آزمایشگاه/مدیر عامل: شخص صاحب امتیاز تاسیس آزمایشگاه

مجوز تاسیس و بهره برداری آزمایشگاه: پروانه بهره برداری صادره از سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، سازمان جهاد کشاورزی و یا سایر نهادهای قانونی مرتبط

ماده 2: هدف

کاهش تصدی گری دولت از طریق واگذاری تدریجی فعالیت تجزیه نمونه های خاک و آب به آزمایشگاه های غیر دولتی با رعایت الزامات و نیازها و تحت نظارت موسسه تحقیقات خاک و آب

ماده 3: مستندات قانونی

شرح وظایف موسسه تحقیقات خاک و آب

قانون حفاظت از خاک

نظام اجرایی آزمایشگاه های خاکشناسی و شرکت های خدمات مشاوره فنی خاکشناسی و مدیریت خاک

ماده 4: ترکیب اعضاء و وظایف کمیته بررسی تقاضا و صدور مجوز آزمایشگاه های همکار

به منظور بررسی و اظهار نظر نهائی در رابطه با تقاضاهای صدور یا تمدید گواهینامه های آزمایشگاه ها، رسیدگی به شکایات در رابطه با فرآیند بررسی و صدور گواهی همکاری، کنترل کیفی و رسیدگی به خطاها و تخلفات و سایر موضوعات مرتبط با آزمایشگاه های همکار، کمیته بررسی تقاضا و صدور گواهی آزمایشگاه های همکار با ترکیب زیر در موسسه تحقیقات

خاک و آب تشکیل می شود. معاون پژوهش و فناوری موسسه (رئیس)، مدیر امور آزمایشگاه‌ها (دبیر)، دو نفر کارشناس صاحب نظر به انتخاب رئیس موسسه تبصره - دبیرخانه کمیته در محل مدیریت امور آزمایشگاه‌های موسسه مستقر می‌باشد.

ماده 5: شرایط آزمایشگاه‌های همکار

آزمایشگاه همکار موسسه باید دارای شرایط عمومی و فنی به شرح زیر باشد:

1-5: فضای آزمایشگاهی

هر آزمایشگاه با توجه به نوع فعالیت مورد تقاضا برای همکاری، از لحاظ فنی، ایمنی و ساختار آزمایشگاهی، باید ویژگیها و امکانات خاص مورد نظر را دارا باشد.

2-5: نیروی متخصص

متقاضی آزمایشگاه همکار می‌بایست هنگام ارائه تقاضا، فهرست و مشخصات افراد متخصص مرتبط با موارد تجزیه مورد نظر در نمونه‌های خاک و آب و نیز مسئول فنی آزمایشگاه را به موسسه اعلام نماید. مسئول فنی آزمایشگاه ملزم به حضور تمام وقت در آزمایشگاه می‌باشد.

تبصره 1- موسسه مجاز است در ابتدای بررسی‌ها یا در طول دوره اعتبار گواهینامه همکاری، از طریق برگزاری آزمون یا مصاحبه حضوری نسبت به بررسی کیفیت و صلاحیت مسئول فنی اقدام نماید.

تبصره 2- مسئول فنی هر آزمایشگاه مجاز به همکاری هم زمان با آزمایشگاه‌های دیگر نیست.

تبصره 3- مسئول فنی آزمایشگاه‌های همکار می‌بایست در زمان ارائه تقاضا، دوره‌های آموزشی لازم (به تشخیص موسسه) را گذرانده و گواهینامه‌های آنها را دریافت نموده باشد.

3-5: الزامات مدیریتی

- آزمایشگاه باید دارای شخصیت حقوقی بوده و مدارک و مستندات این موضوع را به موسسه ارائه نماید.
- آزمایشگاه متقاضی بایستی در زمان ارائه تقاضا مدارکی ارائه نماید مبنی بر اینکه مجاز به انجام تجزیه بر روی نمونه‌های خاک و آب ارجاعی می‌باشد.
- کلیه برگه‌های اساسنامه، فرم‌ها و مدارک ارسالی باید به امضای مدیر آزمایشگاه متقاضی (در رابطه با آزمایشگاه‌های وابسته به شرکت‌های خصوصی/ دستگاه‌های غیر دولتی یا دولتی، بالاترین مقام شرکت/ دستگاه)، رسیده و توسط ایشان مهر شده باشد.
- آزمایشگاه وابسته به شرکت‌های خصوصی/ دستگاه‌های غیر دولتی یا دولتی باید پیش از ارائه تقاضا، هویت آزمایشگاه داشته و مجوزهای لازم برای ارائه خدمات تجزیه خاک و آب به عموم را اخذ نموده و سوابق فعالیت خود را حداقل به مدت یک سال ارائه نمایند.
- در رابطه با آزمایشگاه‌های تابعه شرکت‌های خصوصی/ دستگاه‌های غیر دولتی و دولتی، بالاترین مقام شرکت/ دستگاه باید متعهد شوند که ایشان و یا هر مقام دیگری در شرکت/ دستگاه، مداخله‌ای در نتایج آزمایشگاه نخواهند داشت.
- آزمایشگاه‌های همکار موظفند در کلیه مراحل دریافت نمونه، آماده سازی، انجام تجزیه‌ها و نیز گزارش نتایج، بر مبنای دستورالعمل‌های ابلاغی موسسه اقدام نمایند.

4-5: کنترل کیفی آزمایشگاه‌ها

آزمایشگاه همکار موظف است در برنامه‌های کنترل کیفی موسسه شرکت نموده و نتایج تجزیه نمونه‌های ارسالی را در اسرع وقت و بدون مطالبه هزینه، به موسسه اعلام نماید.

تبصره 4- هر آزمایشگاه موظف است نمونه‌های کنترل کیفی را خود تجزیه نماید. واگذاری کار تجزیه این نمونه‌ها به آزمایشگاه دیگر، تخلف محسوب گردیده و موجب لغو گواهی آزمایشگاه همکار خواهد شد.

تبصره 5- در صورتیکه نتایج تجزیه نمونه‌های ارسالی بر اساس برنامه کنترل کیفی موسسه، رضایت بخش نباشد، موضوع توسط دبیر، در کمیته مطرح و در رابطه با صدور اخطار کتبی و یا لغو گواهی آزمایشگاه همکار در این کمیته تصمیم‌گیری خواهد شد.

ماده 6: الزامات

- دبیرخانه کمیته موظف است فهرست آزمایشگاه‌های همکار را در وبگاه موسسه درج و بروزرسانی نماید. موسسه هیچ گونه مسئولیتی در خصوص کارایی برای آزمایشگاه همکار ندارد.
- آزمایشگاه همکار متعهد می‌گردد کلیه قوانین و مقررات تاسیس و بهره‌برداری از جمله قوانین و مقررات مرتبط با بکارگیری و پرداخت حقوق و حق بیمه کارکنان خود را رعایت نماید. موسسه هیچگونه تعهدی در زمینه الزامات قانونی مرتبط با آزمایشگاه همکار نداشته و در صورت اثبات عدم رعایت قوانین و مقررات جاری کشور توسط آزمایشگاه، گواهینامه همکاری لغو خواهد شد.
- آزمایشگاه همکار موظف است کلیه مراحل دریافت نمونه، تعرفه‌ها و نتایج تجزیه‌ها را بر اساس چارچوبی که موسسه اعلام می‌نماید (سامانه مدیریت اطلاعات آزمایشگاه‌های خاک و آب (www.swrilab.ir) ثبت نماید.
- هرگونه تغییر در آدرس یا شماره تلفن آزمایشگاه، باید حداکثر طی 21 روز به دبیرخانه کمیته اعلام گردد.
- متقاضی آزمایشگاه همکار موظف است هزینه‌های بررسی صلاحیت یا تمدید همکاری مشتمل بر انجام آزمون مقایسه‌ای، کنترل کیفی و ... را بر اساس اعلام موسسه، پرداخت نماید.
- در صورت بروز اختلاف در نتایج تجزیه آزمایشگاه همکار، نتیجه آنالیز نمونه توسط آزمایشگاه موسسه ملاک عمل خواهد بود.
- آزمایشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های دولتی در شرایط خاص و در صورت داشتن صلاحیتها و مجوزهای لازم می‌توانند به عنوان آزمایشگاه همکار عمل نمایند.
- موسسه مجاز است به صورت دوره‌ای یا موردی و بدون اطلاع قبلی اقدام به بازدید، نمونه‌برداری و انجام آزمون مقایسه‌ای در آزمایشگاه همکار نماید. آزمایشگاه همکار موظف است در این رابطه با نماینده اعزامی موسسه همکاری کامل داشته باشد.
- در صورتیکه بر اساس نتایج آنالیز نمونه توسط آزمایشگاه همکار، حقوقی به صاحب نمونه اعطاء یا از ایشان سلب شده باشد و بعداً اثبات شود که اعطای حقوق یا سلب حق مذکور ناشی از ارائه نتایج نادرست آزمایشگاه همکار بوده (به تشخیص کمیته)، مسئولیت جبران زیان و ضرر موسسه و یا صاحب نمونه بر عهده آزمایشگاه همکار می‌باشد و آزمایشگاه همکار موظف است براساس رای کمیته در این رابطه اقدام نماید.

ماده 7: فرآیند دریافت و رسیدگی به تقاضای همکاری

7-1- متقاضیان گواهی آزمایشگاه‌های همکار موظفند فرم‌های تقاضا را از وبگاه موسسه اخذ نموده و پس از تکمیل به همراه مدارک و مستندات مورد نیاز بارگزاری نموده یا به دبیرخانه کمیته تحویل و رسید دریافت نمایند.

2-7- در این مرحله فرم‌های تکمیل شده همراه با مدارک ارائه شده توسط دبیرخانه مورد بررسی قرار می‌گیرد (حداکثر ظرف دو هفته).

3-7- پس تأیید مدارک مطابق با شرایط این دستورالعمل، در صورت نیاز بازدید کارشناسی از آزمایشگاه به عمل آمده و گزارش ارائه خواهد شد (حداکثر دو هفته).

4-7- در صورتیکه گزارش بازدید کارشناسی حاکی از احراز شرایط فیزیکی و فنی بعنوان آزمایشگاه همکار باشد، نمونه مجهول برای آزمایش‌های مقایسه‌ای توسط دبیرخانه به آزمایشگاه متقاضی ارسال می‌شود (حداکثر دو هفته برای ارسال نمونه و چهار هفته مهلت دریافت نتایج تجزیه).

تبصره 1: در موارد خاص مهلت ارسال نتایج به تشخیص دبیر کمیته قابل افزایش می‌باشد.

5-7- در مرحله بعد کلیه مستندات و مدارک همراه با گواهی دوره‌های آموزشی، گزارش بازدید کارشناس موسسه از آزمایشگاه و نتایج آزمایش‌های ممیزی جهت بررسی و تصمیم‌گیری نهائی به دبیرخانه کمیته ارسال خواهد شد.

تبصره 2- در صورت ارائه اطلاعات نادرست توسط متقاضی که بعداً در بررسی‌ها خلاف آن ثابت شود، درخواست آزمایشگاه در همان مرحله مردود خواهد شد.

تبصره 3- در صورت نقص مدارک یا اثبات عدم صلاحیت آزمایشگاه در بررسی‌های کارشناسی اولیه، پیش از ارائه پرونده به کمیته، موضوع رد تقاضا توسط دبیر کمیته به متقاضی اعلام می‌گردد.

ماده 8- آزمایشگاه متقاضی حق دارد نسبت به رد درخواست خود اعتراض نماید. اعتراض در کمیته مطرح و رسیدگی خواهد شد.

ماده 9- تایید گواهینامه آزمایشگاه همکار

در صورتیکه صلاحیت آزمایشگاه برای همکاری در کمیته تایید شود، موضوع با ذکر محدوده صلاحیت (فاکتورهای قابل اندازه‌گیری در نمونه های خاک و آب) در قالب صورتجلسه کمیته تنظیم و به امضاء اعضاء کمیته خواهد رسید، گواهینامه آزمایشگاه همکار بر اساس صورتجلسه کمیته، توسط دبیرخانه تنظیم و با امضاء رئیس موسسه و مههور به مهر موسسه صادر خواهد شد. مدت اعتبار گواهینامه دو سال است که بر اساس بررسی نتایج عملکرد در مدت اعتبار، به صورت دو سالانه قابل تمدید می‌باشد.

ماده 10- بررسی عملکرد

در طول مدت اعتبار گواهینامه، بررسی‌های دوره‌ای از عملکرد آزمایشگاه‌های همکار (شامل کیفیت تجزیه‌ها، کارکنان، تجهیزات و...) توسط مدیریت امور آزمایشگاه‌ها صورت می‌پذیرد و نتایج در پرونده آزمایشگاه نزد دبیرخانه کمیته درج می‌گردد.

تبصره 1:- در صورت مشاهده هرگونه عدم تطابق با این دستورالعمل و یا سایر موارد ابلاغی لازم الاجرا و یا بروز تخلف، موارد به کمیته منعکس و بر اساس تصمیم کمیته نسبت به اخطار به آزمایشگاه یا لغو مجوز اقدام خواهد شد.

تبصره 2- آزمایشگاه همکار موظف است بخشی از هر نمونه ارسالی در قالب این دستورالعمل را که از طرف موسسه یا صاحب نمونه دریافت می‌کند، برای مدت یکسال در انبار مناسب نگهداری نماید. دسترسی کارشناس اعزامی موسسه در هر زمان به این نمونه‌ها آزاد بوده و کارشناس مجاز است از آنها برای برنامه کنترل کیفی، نمونه‌برداری کند.

ماده 11- تمدید گواهینامه

آزمایشگاه همکار باید حداقل سه ماه قبل از پایان اعتبار گواهینامه، در خواست کتبی خود جهت تمدید گواهینامه را به موسسه تسلیم نماید. موسسه باید حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت تقاضا، بر اساس نتایج بررسی عملکرد آزمایشگاه، نظر خود را در خصوص تایید و یا عدم تایید تمدید گواهینامه به متقاضی اعلام نماید.

تبصره 1- چنانچه آزمایشگاه همکار پس از تاریخ انقضاء گواهینامه جهت تمدید آن اقدام نماید، کلیه مراحل مربوط به صدور گواهینامه می بایست مجدداً انجام گردد.

تبصره 2- در صورتیکه هر یک از آزمایشگاه‌های همکار دارای پرونده مفتوح حقوقی در موسسه باشند بررسی تقاضای تمدید گواهینامه آنها منوط به حل و فصل موضوع خواهد بود.

ماده 12- تخلفات

چنانچه آزمایشگاه مرتکب تخلف (ات) گردد، به تشخیص کمیته متناسب با تخلف انجام گرفته از طریق اخطار کتبی اول، اخطار کتبی دوم، تعلیق و یا ابطال گواهی نامه اقدام خواهد شد.

ماده 13- مسئولیت

آزمایشگاه همکار در مقابل نتایج ارائه شده مسئول است و در صورت بروز هر گونه ابهام در نتایج یا شکایت از طرف صاحب نمونه، موسسه یا هر ذی‌نفع دیگر در هر جا، آزمایشگاه همکار طرف دعوی خواهد بود و بایستی از نتایج خود دفاع نماید.